

Новікова Т. В.

*к.е.н., доцент, Харківський навчально-науковий інститут
Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи»,
Україна; e-mail: tanyavityanov@mail.ru*

Антоненко О. І.

*к.е.н., доцент Харківський національний університет ім.Каразіна,
Україна;e-mail:o.i.antonenko@karazin.ua*

Бауліна О. О.

*магістрант, Харківський навчально-науковий інституту
Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи»,
Україна; e-mail:baulina-oksana@mail.ru*

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

Анотація. У статті проведено теоретичні дослідження стану ліквідності банківської системи України. Розглянуто основні чинники впливу на ліквідність банківських установ, на їх основі проаналізовано ключові проблеми, що перешкоджають стабільному розвитку банківського сектору України та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: банківська система, «ліквідність банківської системи» «ліквідність банку», нормативи ліквідності, надлишкова ліквідність, дефіцит ліквідності, внутрішні та зовнішні чинники, управління ліквідністю, проблеми ліквідності.

Формул: 0; Рис.: 3, табл.: 1, бібл.: 11

Novikova T. V.

*PhD in Economics, Docent, Kharkiv Educational
and Scientific Institute of SHEI “Banking University”
Ukraine; e-mail:tanyavityanov@mail.ru*

Antonenko O. I.

*PhD in Economics, Docent, V. N. Karazin Kharkiv National University
Ukraine; e-mail:o.i.antonenko@karazin.ua*

Baulina O. O.

*Master, Kharkiv Educational and Scientific Institute
of SHEI “Banking University”
Ukraine; e-mail:baulina-oksana@mail.ru*

UKRAINIAN BANK SYSTEM LIQUIDITY MANAGEMENT: CURRENT STATE AND PROBLEMS

Abstract. The article is devoted to the theoretical researches of Ukrainian bank system liquidity. In situation of current unstable situation in Ukraine It is necessary to pay special attention to the process of liquidity management. The article covers the main factors that influence the state of bank system liquidity and their coherence. The necessity of improvement of existing approaches to liquidity management, the building of effective mechanism of commercial banks' liquidity forecasting with the purpose of their adaptation to the banking system of Ukraine is considered. As result of liquidity analyses there are some problems which can't be solved in future perspective as

they require special solving strategy. According to the research and on the basis of data by the NBU, the author indicates the liquidity problems which are increasing, but at the same time it can lead to the insolvency of the banking institution, despite its ability to meet current obligations.

Keywords: banking system, liquidity of banking system, bank liquidity, norms of liquidity, surplus of liquidity, shortage of liquidity, internal and external factors, liquidity management, problems of liquidity.

JEL classification: E 58, G 21, G 24.

Formulas: 0, fig.: 3, tabl.: 1, bibl.: 11

Новикова Т. В.

*к.э.н., доцент, Харьковский учебно-научный институт
Государственное высшее учебное заведение «Университет банковского дела»,
Украина; e-mail: tanyavityanov@mail.ru*

Антоненко О. И.

*к.э.н., доцент Харьковский национальный университет им. Каразина,
Украина; e-mail: o.i.antonenko@karazin.ua*

Баулина О. О.

*магистрант, Харьковский учебно-научный институт
Государственное высшее учебное заведение «Университет банковского дела»,
Украина; e-mail: baulina-oksana@mail.ru*

УПРАВЛЕНИЕ ЛИКВИДНОСТЬЮ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ

Аннотация. В статье проведены теоретические исследования состояния ликвидности банковской системы Украины. Рассмотрены основные факторы, влияющие на ликвидность банков, на их основе проанализированы ключевые проблемы, препятствующие стабильному развитию банковского сектора Украины и предложены пути их решения.

Ключевые слова: банковская система, «ликвидность банковской системы», «ликвидность банка», нормативы ликвидности, избыточная ликвидность, дефицит ликвидности, внутренние и внешние факторы, управление ликвидностью, проблемы ликвидности.

Формул: 0; Рис.: 3, табл.: 1, библи.: 11

Вступ. Ликвидність банку відіграє провідну роль в сукупності системних характеристик банківської діяльності, яка потребує вивчення, аналізу та ефективного управління. Від цієї характеристики залежить якість та повнота здійснюваних функцій та операцій з обслуговування клієнтів. Банківська установа, яка має проблеми з ліквідністю втрачає свої позиції у рейтингу в порівнянні з іншими банками, а тому це ускладнює процес запозичення коштів із зовнішніх джерел, тобто банк втрачає потенційний прибуток.

Банк, який має надлишкову ліквідність, виявляє негативні тенденції менеджменту та його неспроможність ефективно розпоряджатися залученими ресурсами. Високоліквідними активами банку є кошти у вигляді готівки в касах та банкоматах, безготівкові кошти на рахунок в центральному банку, а також банківські метали, дорожні чеки, тобто ті активи, реалізація яких відбувається швидко. Активи, на реалізацію яких необхідно більше часу, є менш ліквідними.

Необхідною умовою життєдіяльності банку є підтримка достатнього рівня ліквідності. Тому, пріоритетним напрямком в діяльності банківської установи має бути вирішення проблеми ліквідності, а її першочерговим завданням – сформулювати та повною мірою використовувати повний набір інструментів управління ліквідністю банку.

Мета роботи – виявити економічну сутність ліквідності банків, дослідити фактори, що впливають на дану категорію, проаналізувати тенденції функціонування банківської системи та визначити ключові проблеми, які перешкоджають її розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі існує багато праць як вітчизняних так і зарубіжних фахівців, які присвячені дослідженню ліквідності банківських установ та правовим, організаційним та економічним проблемам управління ліквідністю банку.

Серед вітчизняних фахівців цю проблему вивчали О. Дзюблик, А. Мороз, Л. Примостка, М. Савлук, І. Волошин, Д. Олійник, Г. Загорій, О. Лаврушин та інші. Праці цих теоретиків та практиків висвітлюють окремі підходи до управління ліквідністю банків, вивчаються підходи до управління нею та аналізуються показники ліквідності. Разом з тим, проблема ліквідності залишається досить актуальною для банківських установ, тому необхідно стає розробка комплексного підходу до управління ліквідністю банків в сучасних умовах.

Результати досліджень. На сьогодні Україна переживає важкі часи як в соціальній, економічній, фінансовій сфері, так і в банківському секторі. Найвагомішою проблемою банківської системи є формування та збереження ліквідності банків України. Головним завданням і проблемою для уряду постає стабілізація національної валюти. Тому пріоритетним завданням на сучасному етапі розвитку банківської системи України є забезпечення стабільного функціонування та розвитку як окремих банків, так і банківського сектору в цілому.

Фінансова стабільність кожної окремої банківської установи безпосередньо пов'язана з їх ліквідністю. Ліквідність банку – це його спроможність забезпечувати своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, завдяки збалансованості між строками та сумами погашення розміщених активів і строками та сумами виконання зобов'язань, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів. З метою підтримання ліквідності банк повинен мати певний резерв коштів для виконання непередбачених зобов'язань, які можуть бути обумовлені як змінами стану грошового ринку, так і фінансовим станом клієнтів або банків-партнерів[1].

Ліквідність банку постійно змінюється під впливом попиту і пропозиції на ліквідні активи. Тому банк вважається ліквідним, якщо він має можливість постійно і безперебійно виконувати свої зобов'язання, проводити активні операції та забезпечувати поповнення ліквідних коштів у будь-який момент

часу через запозичення коштів на ринку за середньою ставкою або реалізацію своїх активів без суттєвої втрати їх вартості.

Існує залежність між ліквідністю банку та його дохідністю. Чим більше високоліквідних активів в банку, тим менша їх частина залишається для отримання доходів, і навпаки. Тобто «ліквідність-дохідність» - це проблема, яку постійно має вирішувати менеджмент банку.

Попит на ліквідні активи та їх пропозиція формуються під впливом чинників, що впливають на ліквідність банку. Банк повинен мати змогу не лише усувати проблеми, виявлені за показниками своєї ліквідності, а й здійснювати тактичне і стратегічне управління ліквідністю на основі всебічного аналізу всіх чинників, які тією чи іншою мірою впливають на можливість банку виконувати свої зобов'язання.

Для банківських установ України питання ефективного управління ліквідністю є на сьогодні одним з найбільш актуальних. Такі фактори, як недостатня кількість платоспроможних позичальників, недостатній рівень довіри населення до банківської системи, ставлять перед українськими банками надзвичайно складні завдання. У цій ситуації питання управління ліквідністю є вкрай важливим для ефективної діяльності банківської системи в цілому. При цьому не слід забувати, що втрата банком своєї ліквідності може стати причиною втрати коштів або навіть банкрутства значної кількості його клієнтів. Це робить банківську ліквідність проблемою не лише економічного, але й суспільного значення.

В сучасних умовах в цілому по банківській системі України спостерігається значне перевищення показників ліквідності над нормативними значеннями (Табл. 1 та Рис.1). Таку ситуацію не можна вважати цілком позитивною. Адже така ситуація свідчить про те, що банки намагаючись працювати більш виважено, а тому обережніше в нинішній кризовій ситуації, вкладають свої кошти у високоліквідні активи, які за своєю суттю є менш дохідними, ніж активи з більшим строком вкладення.

З даних таблиці видно, що норматив миттєвої ліквідності з 01.12.2008 року по 01.12.2014 року знижується з 58,38 % до 44,94%, що свідчить про зменшення обсягів коштів банків на коррахунках і в той же час зростає попит на кредити рефінансування НБУ. Відомо, що 2014 рік став кризовим для банківської системи України через складну економічну та політичну ситуацію в країні, тому його показник є найнижчим. Проте вже в 2015 році можна побачити різкий стрибок у значенні даного нормативу в 1,5 рази (з 44,94% до 72,25%) та різкий спад в 2016 році до 59,42%. Така ситуація, перш за все, пов'язана з негативними очікуваннями населення, високою концентрацією готівкових коштів в руках населення, відтоком високоліквідних активів банків для забезпечення більш-менш нормального функціонування банківських установ.

Таблиця 1.

Показники ліквідності по банківській системі України за період 2008 – 2016 рр.

[Джерело: 2]

Норматив ліквідності, його значення	01.12.2008	01.12.2009	01.12.2010	01.12.2011	01.12.2012	01.12.2013	01.12.2014	01.12.2015	01.10.2016
Миттєва ліквідність, не < 20%	58,38 %	65,74 %	55,64 %	58,43 %	57,38 %	50,85 %	44,94 %	72,25 %	59,42 %
Поточна ліквідність, не < 40%	76,99 %	70,30 %	81,11 %	73,33 %	84,30 %	85,81 %	81,38 %	78,76 %	86,31 %
Короткострокова ліквідність, не < 60%	32,73 %	32,25 %	91,73 %	93,97 %	90,37 %	86,96 %	83,85 %	88,83 %	88,41 %

Щодо нормативу поточної ліквідності, то протягом 9 років його значення коливалось з 70% до 80%. Так, станом на 01.12.2010р. його значення сягало 81,11%, що на 11% більше, ніж у 2009 році. Але вже після 2012 року, значення нормативу стабілізувалося і коливалось в межах 80%, що свідчить про відносну збалансованість між ліквідними активами та зобов'язаннями банків України.

Значення нормативу короткострокової ліквідності з 2010 року перевищують нормативне і коливаються від 83% до 94%. Він визначає мінімально необхідний обсяг активів банків для забезпечення виконання ними своїх зобов'язань протягом одного року.

Як ми бачимо, виникає ситуація, коли банки підвищують свою ліквідність за рахунок залучення грошових коштів на свої рахунки цим самим зменшуючи свою прибутковість, що в кінцевому результаті призводить до неплатоспроможності деяких банківських установ. Спостерігаючи ситуацію, яка склалась сьогодні в банківському секторі України можна дуже чітко прослідкувати наведену вище тенденцію. Банки, щоб відповідати діючим нормативам, встановленим НБУ, залучають на свої рахунки кошти, переважно від населення, внаслідок невдало створеної системи управління ліквідністю в своєму банку не мають змоги впоратися з надлишком високоліквідних активів, сконцентрованих внаслідок неякісного менеджменту.

Таку саму ситуацію можна спостерігати протягом 2016 року. Всі три показники ліквідності значно перевищують нормативні значення. Можемо прослідкувати низхідну динаміку коефіцієнта миттєвої ліквідності, який показує необхідний обсяг високоліквідних активів для забезпечення поточних зобов'язань протягом операційного дня. Але на сьогодні його значення утримується в межах 60%, що перевищує нормативне значення в 3 рази. Як описувалось раніше, таку ситуацію не можна однозначно розглядати як позитивну. Адже занадто висока концентрація високоліквідних активів в банківських установах свідчить про подальше збільшення кількості неплатоспроможних банків, які не мають можливості якісно управляти власною ліквідністю.

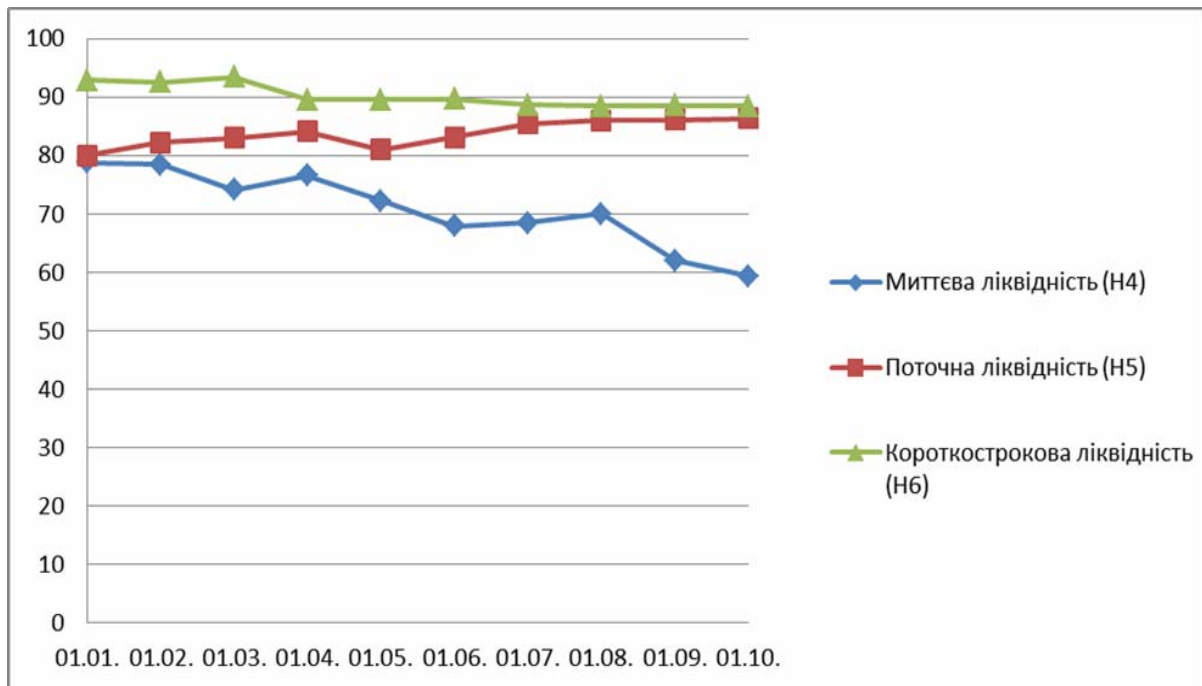

Рис. 1. Стан та динаміка ліквідності по банківській системі України за 2016 рік

Досліджуючи стан ліквідності банківської системи України можна зробити висновок, що проблема забезпечення достатньої ліквідності банківських установ України не вирішена. З метою забезпечення більш ефективного управління ліквідністю Національний банк України вносить зміни та доповнення до вже існуючих інструкцій, замість того, щоб розробляти нові.

В умовах невизначеності та кризового стану банківської системи України, виникає необхідність здійснювати ефективне управління ліквідністю та прибутковістю. Стратегічне завдання, яке мають вирішувати банки в процесі управління ліквідністю, — це необхідність уникати як дефіциту, так і надлишку ліквідних коштів. Дефіцит призводить до виникнення ризику втрати ліквідності банку, а надлишок ліквідних коштів є наслідком нерационального розміщення коштів і прямим чинником втрати банком майбутнього прибутку. Саме тому, з метою уникнення чи хоча б мінімізації ризику незбалансованої ліквідності, кожний банк зобов'язаний підтримувати оптимальне співвідношення між рівнем ліквідності та прибутковості, сукупність основних прийомів, методів і заходів, спрямованих на досягнення якого, мають бути чітко сформульовані у стратегії управління банком [3].

Як доводить практика, для боротьби з надлишком ліквідності недостатньо існуючих методів. Для підвищення ефективності управління ліквідністю та подолання існуючих недоліків в банківській системі України необхідні комплексний підхід і зусилля багатьох суб'єктів, зокрема НБУ, уряду та безпосередньо самих банків.

Існують різні підходи до визначення факторів впливу на ліквідність банку. Узагальнюючи різні погляди, можемо класифікувати їх на внутрішні та зовнішні (Рис. 2).

Варто зауважити, що зовнішні чинники є неконтрольованими з боку банківської установи у порівнянні з внутрішніми. Проте велику увагу необхідно приділяти саме їх аналізу та прогнозуванню. Тож, розглянемо детальніше вплив певних факторів на банки та банківську систему України в цілому.

Найвагомішим чинником впливу на ліквідність банків є загальний стан та розвиток економіки країни. Сьогодні економіка України переживає важкі кризові часи. Значна заборгованість МВФ гальмує економічний розвиток, глибоке доходно-майнове розшарування українського населення досі не подолано і створює обмежені можливості для стимулювання попиту. Нестабільний і послаблений стан економіки спричиняє недовіру клієнтів та інвесторів до банківської системи, результатом чого є відтік депозитної бази банків, погіршення якості кредитного портфелю і як наслідок послаблення ліквідності банків.

Від коливання попиту з боку населення населення та суб'єктів господарювання на депозити та кредити залежать обсяги банківських операцій, що безпосередньо впливає на ліквідність банку. Наявність інфляційних очікувань і рівень інфляції визначають стратегічні напрями банківської політики. В першу чергу, це стосується оцінки строковості залучених коштів та збільшення обсягів довгострокових кредитів, адже рівень інфляції впливає на розмір процентних ставок [4].

Не менш важливим на сьогодні залишається вплив такого фактору як політична ситуація в Україні. На жаль, попри усі можливі прогнози аналітиків, важко точно спрогнозувати подальші зміни в даній ситуації. Політична нестабільність призводить до необхідності змін в законодавчій та нормативній базі, перегляді податкового навантаження та вимог до банківських установ. Такі обставини негативно впливають на банківське планування та перешкоджає ефективному управлінню ліквідністю, адже постає невпевненість у наступних діях.

Як вже зазначалося вище, доходно-майнове розшарування населення показує, що більшість населення країни важко віднести навіть до середнього класу, а тому важко спрогнозувати витрати та заощадження населення, від яких безпосередньо залежить рівень попиту на банківські послуги.

Складність економічної ситуації призводить до негативних очікувань з боку населення, яке схильне до заощадження грошових коштів. В теорії, зі збільшенням заощаджень населення повинна збільшуватись пропозиція ліквідних коштів, але, на жаль, сьогодні можемо спостерігати протилежну ситуацію, коли ліквідні кошти населення не так активно використовуються в банківській діяльності.

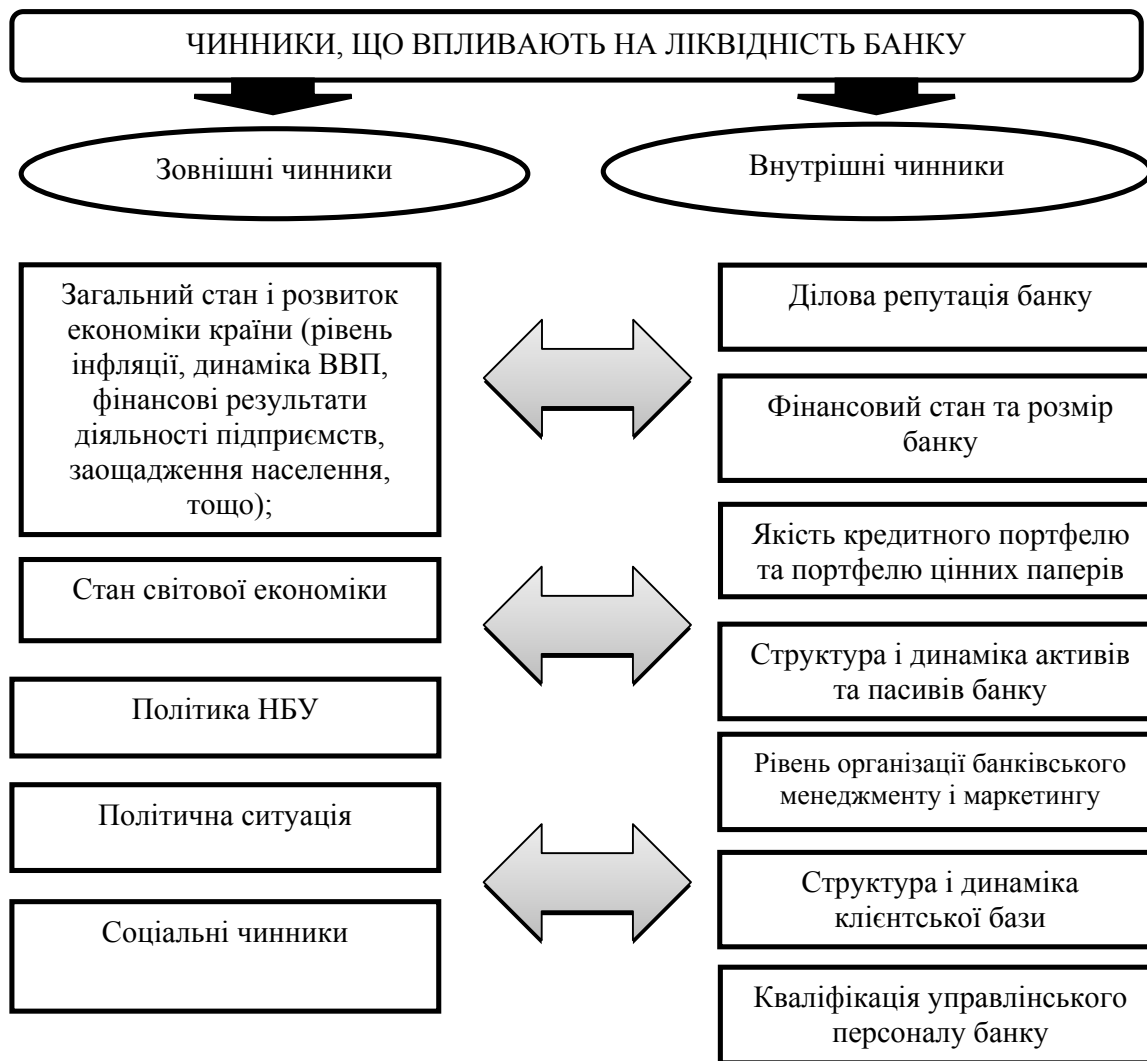

Рис.2 Взаємозв'язок чинників, що впливають на ліквідність банку
Джерело: складено автором

Наступним чинником впливу на ліквідність банківських установ є політика Національного банку України як провідного органу, що здійснює державний нагляд та регулювання діяльності банків. Національний банк встановлює та контролює обов'язкові нормативи ліквідності для банків, надає їм кредити рефінансування для підтримання рівня ліквідності та платоспроможності, встановлює норми обов'язкових резервів для банків, регулює грошову масу та рівень інфляції, а також стан валютного ринку. Але на практиці можемо бачити, що дії НБУ, спрямовані на регулювання банківської діяльності, не завжди приносять бажані результати. Значна кількість банків була ліквідована за останні 2-3 роки. Однак порушення, що регулярно фіксуються у даній сфері, запровадження режимів фінансового оздоровлення і навіть відкликання ліцензій на банківську діяльність свідчать про негаразди в управлінні комерційними банками своїми фінансами. [5]

Поряд із зовнішніми чинниками, на ліквідність банку впливають внутрішні чинники. Від фінансового стану та його ділової репутації,

клієнтської бази, якості управління значною мірою залежать можливості банку щодо залучення депозитів, налагодження контактів з партнерами та інвесторами, що впливає на якість і структуру активів і пасивів.

Основа діяльності будь-якого банку – це управління ліквідністю, що включає в себе підтримання її на достатньому рівні для своєчасного забезпечення власних зобов'язань. Але надлишкова ліквідність, як наголошувалось раніше, має негативну тенденцію до надмірного накопичення високоліквідних активів, які по своїй суті є дешевшими, ніж кошти з довгим строком залучення [6].

В той же час, дефіцит ліквідності унеможливує своєчасність банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями та залучення банком коштів для стабільного та ефективного функціонування. Для запобігання таким негативним явищам потрібно враховувати всі чинники, що здійснюють вплив на ліквідність банку.

Як бачимо, зовнішні та внутрішні чинники впливу на управління ліквідністю банку тісно взаємопов'язані один з одним. Зовнішнє середовище справляє не аби-який вплив на внутрішньобанківську ситуацію. Наприклад, від такого соціального фактора, як доходне розшарування населення перш за все залежить клієнтська база банку. Від складності політичної та економічної ситуації в країні залежать очікування населення і, як наслідок, можливі також зміни в обсягах клієнтської бази банку, якості кредитного портфелю банку тощо.

Тож, проаналізувавши чинники, які впливають на ліквідність банків, та їх взаємозв'язок, необхідним є на їх основі окреслити основні проблеми банківської системи України, які мають не аби-який вплив на ліквідність банківських установ (Рис.2).

Усі наведені проблеми не можливо пов'язувати лише з теперішньою ситуацією в Україні. Загалом, вони існували з моменту виникнення фінансової кризи 2008-2009 рр. Але як показує практика, Україна через об'єктивні обставини не змогла повністю їх подолати. А з огляду на те, яка нині складана політична та економічна ситуація складається в країні, неможливо спрогнозувати ситуацію, коли ці проблеми будуть повністю подолані. Тому розглянемо можливі шляхи подолання проблем, що виникли в банківському секторі та актуальність і ефективність їх застосування сьогодні в Україні.

Що стосується зниження довіри населення до фінансових інститутів, то дана проблема має безпосередній зв'язок з управлінням ліквідністю комерційного банку, в зв'язку з тим, що вкладники почали боятися за вкладені грошові кошти з настанням фінансової кризи і, як наслідок, розпочалося масове вилучення депозитів, що в свою чергу ще сильніше підірвало ліквідність окремих банків [5].

Така проблема, як девальвація національної грошової одиниці несе за собою множинні причини та наслідки. Підґрунтям цієї багатогранної проблеми слугує ситуація в міжнародному економічному просторі, економічна та

політична ситуація в країні. Так влітку ситуація на валютному ринку була більш-менш стабільною і курс гривні коливався в межах копійок. На разі ж ситуація складається таким чином, що з кожним днем гривня знецінюється в середньому на 10-15 копійок, що несе за собою важкі наслідки, якщо за інших рівних умов ситуація не зміниться.

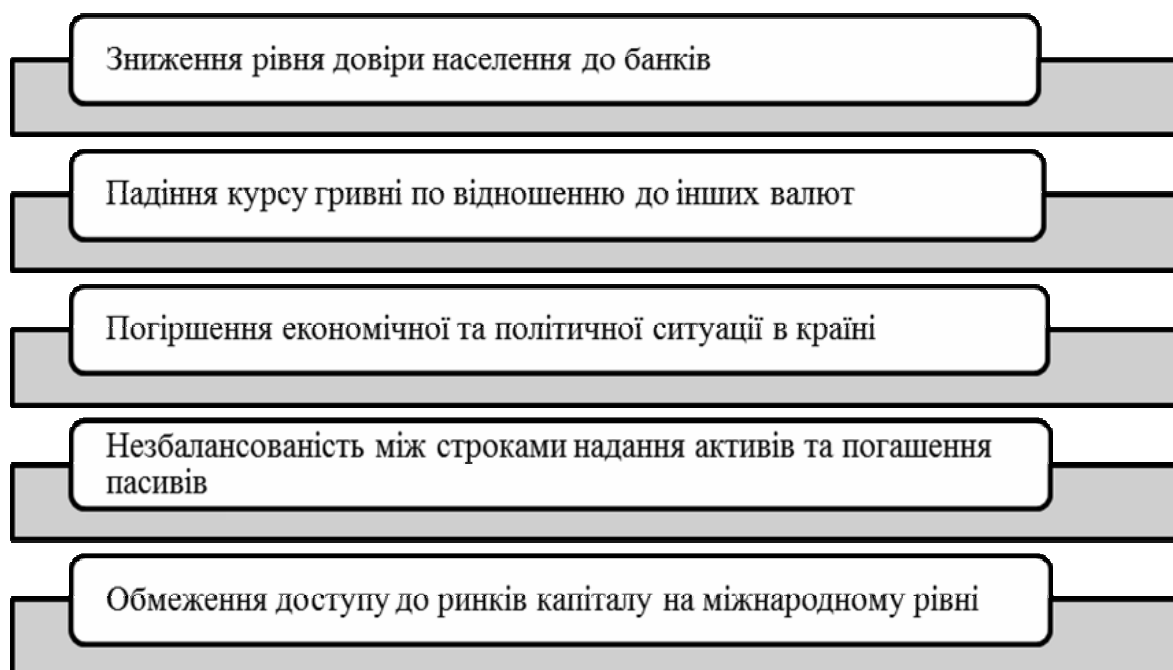

Рис 3. Проблеми банківської системи України

Джерело: складено автором

За словами головного аналітика Concorde Capital Олександра Парація, причин для «осінньої девальвації» кілька: доводиться закуповувати велику кількість імпортного газу, гасити валютні кредити, крім того попит на валютному ринку в цей період зростає, а пропозиція залишається на тому ж рівні. В результаті гривня помітно «худне». Тому виділяються наступні причини подорожчання долара восени:

- доводиться запасатися імпортним газом до опалювального сезону (близько 8 млрд кубометрів газу за друге півріччя);
- українці скуповують валюту (попит збільшиться на 10%);
- доводиться активніше «гасити» іноземні кредити;
- затримка траншу від МВФ.

У Національному банку пояснили: фундаментальних причин для падіння нацвалюти немає, а долар в Україні дорожчає через сезонного фактора і загострення ситуації навколо Криму і на Сході країни. «Це забезпечено стрімким падінням темпів інфляції, високим урожаєм зернових і позитивною кон'юнктурою на світових ринках сталі і залізної руди», – повідомляють в прес-службі НБУ.

Причиною вищезазначених проблем є проблема погіршення економічної ситуації в Україні. Як відомо, економіка України не встигла відновитись після фінансової кризи 2008-2009 рр., і на це наклалося ускладнення політичної ситуації, яка мала безпосередній вплив на розвиток економіки. Відбувся перерозподіл грошових витрат держави з одних сфер в інші, що ускладнило життя України в цілому.

Стосовно проблеми незбалансованості між строками надання активів та погашення пасивів, то вона має пряме відношення до неефективного управління ліквідністю комерційного банку, так як якщо банк залучає депозити на коротші терміни, ніж надає кредити, то це призводить до появи структурних диспропорцій у активах та пасивах банку за строками та сумами погашення. Відповідно банк отримує проблеми з ліквідністю і не може погасити свої зобов'язання перед клієнтами. Позитивним моментом є те, що Національний банк України у будь-якому випадку все ж таки регулює діяльність банків та рівень їхньої ліквідності на основі встановлених нормативів, виконувати які банки просто зобов'язані. Однак загальна складність усіх сфер життя країни призвела до неспроможності НБУ як регулюючого органу запобігти різкій появі великої кількості неплатоспроможних банків. Сьогодні можемо споглядати багато випадків відкликання ліцензій на здійснення банківських операцій та ліквідацію банківських установ.

Не менш вагомою проблемою на сьогодні залишається обмеженість доступу до ринку капіталу на міжнародному рівні. Банківська система зіткнулася з наступною проблемою: внаслідок багатьох об'єктивних обставин з'явилася велика кількість банків, які мають проблеми з ліквідністю. Здавалося б, більш-менш стабільна банківська система через це зазнає кризи. Якщо б така ситуація носила поодинокий характер, то варіантів її вирішення було б декілька. Але ж в подібній ситуації опинилася значна кількість банків, і НБУ не може забезпечити потреби кожного. Залишається лише один спосіб розв'язання даної проблеми, а саме – звернутися до іноземної банківської установи. Але тут виникає наступна проблема – іноземний банк не буде наражати себе на високий ризик і не надасть кредит. Тим паче за такої загальної нестабільності в країні.

Висновки. Отже, розглянувши сутність проблеми банківської ліквідності та сучасний стан банківської системи України, можемо зробити висновки, що попит на ліквідні кошти рідко дорівнює їх пропозиції в будь-який момент часу, тому банк постійно має справу або з дефіцитом ліквідних коштів, або з їх надлишком. Як бачимо з проведеного дослідження, банківська ліквідність відіграє важливу роль як у діяльності окремого банку, так і у банківській системі в цілому. Банк з недостатнім рівнем ліквідності не може виконувати свої функції і проводити операції з обслуговування клієнтів, його рейтинг знижується, що значно ускладнює запозичення коштів із зовнішніх джерел, банк втрачає потенційний прибуток.

Для вирішення вищезазначених проблем ліквідності банківських установ та банківської системи в цілому необхідно підвищити ефективність управління ліквідністю кожної банківської установи України. Тож, управління ліквідністю банку залежить від певних напрямів аналітичної роботи, таких як: оцінка ризиковості окремих активів банку, їх доходності та можливості перетворення на засоби платежу; аналіз впливу на стан ліквідності окремих банківських операцій, здійснення яких супроводжується зміною структури активів і пасивів банку, а отже, і зміною стану його ліквідності; прогнозування зміни співвідношення обсягу залучених вкладів і виданих кредитів з урахуванням макро- та мікроекономічних факторів; оцінка можливостей використання зовнішніх джерел поповнення ліквідних коштів.

Література

1. Національний банк України [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.
2. Чуб, П. М. Методи антикризового управління банком [Текст] / П. М. Чуб // Фінанси, облік і аудит. – 2011. - № 18.
3. Міщенко, В. Ліквідність банківської системи: економічна суть, структура і методологічний підхід до аналізу [Текст] / В. Міщенко, А. Сомик // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 11. – С. 6–9.
4. Болгар, Н. Ю. Сучасні проблеми управління ліквідністю банківських установ [Текст] / Н. Ю. Болгар // Інновації та традиції в сучасній науковій думці : III Міжнародна наукова інтернет-конференція.
5. Краснов, С. Ліквідність банків України та їхня кредитна політика в умовах переходу до ринкової економіки [Текст] / С. Краснов // Банківська справа. – 2004. – № 5. – С. 37–39.
6. Безвух, С. В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу [Текст] / С. В. Безвух // Ефективна економіка. – 2015. - № 12.
7. Волошин, І. В. Рішення дилеми «ліквідність–дохід» для банківських ресурсів з логнормальним розподілом [Текст] / І. В. Волошин, Я. А. Волошина // Бізнес і банки. – 2002. – № 41 (623).
8. Економічні проблеми сталого розвитку [Текст] : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю наукової діяльності факультету економіки та менеджменту СумДУ (м. Суми, 3–5 квітня 2012 року) : у 8 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – Т. 7. – 170 с.
9. Костюченко, Т. І. Ліквідність комерційного банку: управління та регулювання [Текст] / Т. І. Костюченко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. - № 2. – С. 86–92.
10. Серпенінова, Ю. С. Чинники, що впливають на ліквідність банку [Текст] / Ю. С. Серпенінова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : УАБС НБУ, 2009. – Вип. 24. – С. 354–359.
11. Стельмах, В. С. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду [Текст] : науково-аналітичні матеріали. Вип. 11 / В. С. Стельмах та ін. - К. : Центр наукових досліджень НБУ, 2008. - 220 с.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2016

© Новікова Т. В., Антоненко О. І.

Бауліна О. О.

References

1. *Oficiinii sait Nacional'nogo banku Ukraini*. Available at <http://www.nbu.gov.ua>
2. Chub, P. M. (2011). Metodu antikruzovoho upravlinnia bankom. *Finansu, oblik i audyt*, 18.
3. Mishchenko, V., & Somik, A. (2008). Likvidnist bankivskoi systemy: ekonomichna sut, struktura i metodolohichni pidkhd do analizu. *Visnik Natsionalnoho banku Ukraini*, 11, 6–9.
4. Bolhar, N. Yu. Suchasni problemy upravlinnia likvidnistiu bankivskykh ustanov. *III Mizhnarodna naukova internet-konferentsiia: Innovatsii ta tradytsii v suchasnii naukovii dumtsi*.
5. Krasnov, S. (2004). Likvidnist bankiv Ukrainy ta ikhnia kredytna polityka v umovakh perekhodu do rynkovoï ekonomiky. *Bankivska sprava*, 5, 37–39.
6. Bezvukh, S. V. (2015). Likvidnist banku: sutnist ta factoru vplyvu. *Efektivna ekonomika*, 12.
7. Voloshyn, I. V., & Voloshyna, YA. A. (2002, October). Rishennia dylemy «likvidnist – dokhid» dlia bankivskykh resursiv z lohnormalnym rozpodilom. *Biznes i banky*, 41 (623).
8. Prokopenko, O. V. (Ed.). (2012). *Ekonomichni problemy staloho rozvytku : materialy dopovidei Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii, prisviachenoï 20-richchii naukovoï diyalnosti fakultetu ekonomiky ta menedzhmentu SumDU (m. Sumi, 3–5 kvitnya 2012 roku)*. Sumi : Sumskiy derzhavnyi universytet.
9. Kostiuhenko, T. I. (2013). Likvidnist komertsiiinoho banku: upravlinnia ta rehuliuвання. *Natsionalnyi visnuk Finansu, banky, investutsii*, 2, 86 – 92.
10. Serpeninova, Yu. S. (2009). Chynnyky, shcho vplyvaiut na likvidnist banku. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy : zb. nauk. pr.*, 24, 354–359.
11. Stelmakh, V. S., Mishchenko, V. I., & Krylova, V. V. (2008). *Likvidnist banku: okremi aspekty upravlinnia ta svitovyi dosvid rehuliuвання ta nahliadu: nauково-analituchni materialy*. Kyiv: Natsionalnyi bank Ukrainy: Tsentр naukovukh doslidzhen.

Received 25.11.2016

© Novikova T. V., Antonenko O. I., Baulina O. O.